

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0823U101007

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 26-10-2023

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Трачук Катерина Василівна

2. Kateryna Trachuk

Кваліфікація: 035

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-0057-4464

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 035

Назва наукової спеціальності: Філологія

Галузь / галузі знань: гуманітарні науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: 035 Філологія

Дата захисту: 07-12-2023

Спеціальність за освітою: 035 Філологія

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): ДФ 58.053.038 (2734)

Повне найменування юридичної особи: Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

Код за ЄДРПОУ: 02125544

Місцезнаходження: вул. М. Кривоноса, буд. 2, Тернопіль, Тернопільський р-н., 46027, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

Код за ЄДРПОУ: 02125544

Місцезнаходження: вул. М. Кривоноса, буд. 2, Тернопіль, Тернопільський р-н., 46027, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 17, 17.71, 17.71.07.17

Тема дисертації:

1. Концепт багатства в українському фольклорі
2. The concept of wealth in Ukrainian folklore

Реферат:

1. У дисертації досліджено концепт «багатство» та форми його втілення в народній культурі, ритуальних практиках і повсякденному житті українців; відстежено динаміку змін у смисловому навантаженні зазначеного концепту. Виявлено та описано корпус текстів повсякдення та ритуальних практик, релевантних для втілення концепту «багатство». Проведено польові дослідження методом структурованого нарративного інтерв'ю. У роботі окреслено ефективні стратегії вивчення концепту «багатство» в українській традиційній і сучасній культурі, виокремлено низку мікроконцептів, за допомогою яких реалізується концепт «багатство» в календарних, родинно- побутових та okazіональних обрядах, прослідковано характер реалізації концепту «багатство» у вербальних, акціональних та атрибутивних формах, з'ясовано динаміку змін у смисловому навантаженні концепту «багатство». У вступі обґрунтовано актуальність теми дисертації, визначено мету і

завдання роботи, сформульовано об'єкт та предмет дослідження, зазначено наукову новизну та практичне значення одержаних результатів. У першому розділі «Концепт «багатство»: історіографія та методологія дослідження» проаналізовано матеріальну базу і теоретико-методологічні засади дослідження. Встановлено, що найбільш релевантним для нашого дослідження є застосування терміну «концепт», який дає можливість різнобічно поглянути на тексти фольклору. У підрозділі «Джерельна база дослідження» з'ясовано, що зразки усної народної творчості українців, фольклору є невід'ємним складником української культури, які відображають різноманітну інформацію про народне життя, повсякденність, традиції, вірування та сподівання. Виокремлено збірники фольклору, у яких знаходимо записи обрядів та обрядового фольклору кінця XIX – середини XX століття, що містять інформацію про багатство й добробут. Виокремлено метод, прийнятий в сучасній фольклористиці та етнологічній науці – записи фольклорного матеріалу, здійснених особисто здобувачем. У підрозділі «Концепт у гуманітарних дослідженнях: від лінгвістики до антропології та фольклористики» проаналізовано праці українських та зарубіжних праць дослідників на встановлення терміну «концепт». Встановлено, що вагомим для фольклористики є концептуальний підхід. Важливість такого методу визначено тим, що концепт є водночас ментальною одиницею, яка виявляється в конкретній ситуації виконання у вербальній, акціональній та атрибутивній формах. У межах другого розділу «Концепт «багатство» в календарній та родинній обрядовості українців» досліджено, що традиція забезпечення багатства в контексті календарної та родинно-побутової обрядовості зазнала значних змін, однак не згасла, а продовжує активно розвиватися. У підрозділі «Календарна обрядовість» здійснено аналіз прикладів обрядодій зимового, весняного та літньо-осіннього циклів. Встановлено, що джерелом багатства в традиційному суспільстві виступає врожай, плідність худоби. Виділено низку мікроконцептів. З'ясовано, що поява обрядових інновацій свідчить про живучість концепту «багатство» в народній свідомості. У підрозділі «Родинно-побутова обрядовість» проаналізовано родинно- побутові обряди спрямовані на індивідуальне: родильно-хрестильний, весільний та поховально-поминальний обряди. Досліджено ряд атрибутів, за допомогою яких у родильно-побутовій обрядовості реалізується концепт «багатство». У третьому розділі «Концепт «багатство» в сучасній оказіональній усній традиції» здійснено аналіз матеріалу, записаного від респондентів різного віку, професій і сфери праці. Встановлено, що на формування концепту «багатство» в оказіональних ситуаціях впливає насамперед традиційна культура українського селянства. Чимало прикмет і повір'їв побудовані на основі бінарних опозицій міфологічного типу.

2. This dissertation explores the idea of "wealth" and how it is expressed in Ukrainian folk culture, daily life, and rituals. It also tracks the changes in the meaning of the concept over time. The research involved identifying and describing a collection of texts related to the embodiment of "wealth" in everyday and ritual practices. Field research was conducted using the structured narrative interview method. This work presents helpful strategies for studying the concept of "wealth" in both traditional and modern Ukrainian culture. It identifies several micro-concepts that are used to express the concept of "wealth" in calendars, family households, and occasional rites. Additionally, the text explores how the concept of "wealth" is expressed through verbal, action, and attributive forms. Finally, it clarifies the changes in the meaning of "wealth". The introduction establishes the relevance of the dissertation topic, defines its purpose and tasks, formulates the research object and subject, and indicates the scientific novelty and practical significance of the obtained results. The first chapter, titled "The Concept of Wealth: Historiography and Research Methodology," examines the material base, as well as theoretical and methodological foundations, of our research. Through our analysis, we have determined that the term "concept" is particularly pertinent to our study, allowing us to view folklore texts in a fresh light. In the research subsection titled "Source Base of Research," it was discovered that samples of oral folk creativity from Ukrainians, known as folklore, are an essential aspect of Ukrainian culture. These samples provide valuable insight into national life, everyday life, traditions, beliefs, and hopes. We have identified collections of folklore that contain records of rites and ritual folklore from the end of the 19th century to the mid-20th century, providing information on wealth and well-being. We have also highlighted the method adopted in modern folkloristics and ethnological science, which involves recording folklore material personally by the collector. The subsection "Concept in Humanitarian Studies: From Linguistics to Anthropology and Folkloristics" analyses the works of both domestic and foreign researchers in

establishing the term "concept." It is determined that the conceptual approach is vital for folkloristics because the concept is a mental unit that appears in a specific situation of implementation in verbal, action, and attributive forms. In the second chapter, titled "The Concept of Wealth in Calendar and Family Rituals of Ukrainians," it was found that the tradition of providing wealth during calendar and family rituals has undergone significant changes but has not died out. Instead, it continues to develop actively. In the "Calendar Rites" subsection, there is an analysis of various rites performed during the winter, spring, and summer-autumn cycles. The findings indicate that in traditional society, the main source of wealth comes from the harvest livestock fertility. It has been highlighted a number of micro-concepts. It was found that the emergence of ritual innovations testifies to the survival of the concept of "wealth" in the public consciousness. The subsection "Family and Household Rites" analyzes individual-focused family and household rituals such as birth and christening, wedding, and funeral and memorial rites. It has been studied a number of attributes, with the help of which the concept of "wealth" is realized in maternity and household rituals. In chapter three, titled "The Occasional Modern Oral Tradition's Interpretation of Wealth," we conducted an analysis of data collected from individuals of varying ages, professions, and fields of work. Our findings indicate that the traditional culture of Ukrainian peasants has a significant impact on the formation of the concept of "wealth" in these situations. Many omens and beliefs are based on binary oppositions of the mythological type.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Трачук К. В. Концепт «багатство» в зимовому циклі української календарної обрядовості. Закарпатські філологічні студії. 2022. Вип. 2, № 26. С. 302–307
- Трачук К. В. Концепт «багатство» в українській весільній обрядовості. Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. 2023. Вип. 59. Том 3. С. 134–139.
- Трачук К. В. Категорія концепту у фольклористичних дослідженнях: методологічний аспект. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика. Том 34 (73) № 2 Ч. 1 2023. С. 231–235

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Впровадження не планується

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Лабашук Оксана Василівна

2. Oksana V. Labashchuk

Кваліфікація: д. філол. н., професор, 10.01.07

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-6000-7237

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

Код за ЄДРПОУ: 02125544

Місцезнаходження: вул. М. Кривоноса, буд. 2, Тернопіль, Тернопільський р-н., 46027, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Харчишин Ольга Михайлівна

2. Olha M. Kharchyshyn

Кваліфікація: к. філол. н., 10.01.07

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-9379-8300

Додаткова інформація:

https://scholar.google.com.ua/citations?hl=uk&user=iPKSW1QAAAAJ&view_op=list_works&sortby=pubdate

Повне найменування юридичної особи: Інститут народознавства Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 03534469

Місцезнаходження: проспект Свободи, буд. 15, Львів, 79000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Наумовська Олеся Владиславівна

2. Olesia V. Naumovska

Кваліфікація: д. філол. н., доц., 10.01.07

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Код за ЄДРПОУ: 02070944

Місцезнаходження: вул. Володимирська, буд. 60, Київ, 01033, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Гарасим Ярослав Іванович

2. Yaroslav I. Harasym

Кваліфікація: д.філол.н., професор, 10.01.07

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-1679-1287

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Львівський національний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02070987

Місцезнаходження: вул. Університетська, буд. 1, Львів, 79000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Вільчинська Тетяна Пилипівна

2. Tetiana Vilchynska

Кваліфікація: д.філол.н., професор, 10.02.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-4881-6132

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

Код за ЄДРПОУ: 02125544

Місцезнаходження: вул. М. Кривоноса, буд. 2, Тернопіль, Тернопільський р-н., 46027, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. **Заключні відомості**

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Косович Ольга Василівна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Косович Ольга Василівна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Пньова Юлія Михайлівна

Реєстратор

УкрІНТЕІ

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна